

POSUDEK VEDOUCÍHO

Název diplomové práce: *Etické problémy při užití vybraných prostředků umělé inteligence pro zvládnutí úzkosti a deprese*

Řešitel: Mgr. Ing. Václav Grepl, PhD.

Vedoucí práce: MUDr. Jan Fošum, Dr. theol.

Diplomová práce se zabývá dosud málo, resp. v češtině vůbec nezkoumaným tématem etických otázek užití prostředků umělé inteligence v psychoterapii (jsou k dispozici studie zabývající se etikou umělé inteligence, jsou závěrečné práce, které se věnují užití chatbotů v psychoterapii, ale do 3.1.2023 nenalezl práci, která by se věnovala etickým otázkám spojených s užíváním chatbotů). Autor vychází především se zahraničních, v angličtině psaných zdrojů, za jeho prací stojí relativně rozsáhlý výzkum. Text diplomové práce má jasnou strukturu, její autor si na začátku klade hlavní a vedlejší výzkumnou otázku (s. 8-9), na konci dospívá ke dvěma hlavním závěrům (s.72).

Je třeba ocenit, že autor vedle pojednání z oblasti psychoterapie a umělé inteligence zaměřuje své zkoumání na etické otázky. I v otázce etiky se autor snaží postupovat cíleně a systematicky, vycházet z principů, poukazovat na hlavní problémy. V oblasti etiky se nicméně asi nejvíce ukazují určité rezervy: autor dokáže pracovat s etickými principy, aplikovat je, není však z celé práce jasné, zda je jasné schopem vymezit specificky etickou oblast. Např. na s. 52 píše: „z psychologického hlediska může být postup účinný, ale z hlediska etického nesprávný“. Jaký je v tomto případě rozdíl mezi psychologickým a etickým hlediskem?

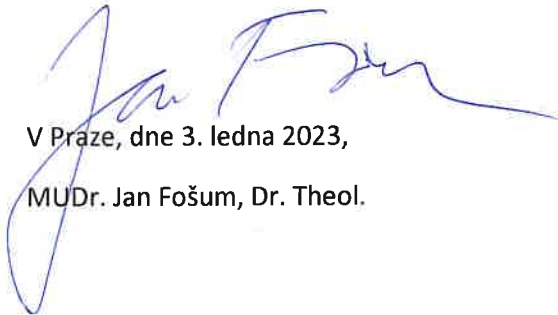
Práce má celkově velmi dobrou jazykovou i logickou úroveň. Vedle určitých nedostatků formálních (v citované literatuře chybí někde rozdíl mezi knihami a články, např. poznámky pod čarou č. 20, 22, 23 a 27), je škoda, že nečetné překlepy a chyby ve formulacích se vyskytují na důležitých místech práce, jako např. závěr, kde je na s. 72 místo principu non-maleficence použito pouze slovo „maleficence“, místo autonomie „autenticita“, nebo na s. 70 místo „prospektivní“, „retrospektivní“. Při výčtu a základní charakteristice principů a standardů americké společnosti psychologů ještě dodává zmínku o „etických zřetelích“, aniž by uvedl, o kolik zřetelů se jedná a v textu pak přidává kumulativně „další zřetel...“.

V samotném zpracování tématu shledávám ještě dvě chybějící důležitá upřesnění: zmiňované etické principy, standardy a zřetele jsou citovány z kodexu amerických psychologů; následně pak autor pracuje už s evropskými normami. Je jasné, že vzhledem k transkontinentálnímu charakteru používání prostředků umělé inteligence, zvláště pak aplikací do chytrých telefonů, jsou mnohé problémy společné pro oba zmiňované (a další...) kontinenty. Dle mého soudu by však stálo za to, aby autor rozdíl mezi evropským a americkým přístupem při léčbě duševního zdraví zmínil, anebo aby explicitně napsal, že ve zkoumané oblasti jsou rozdíly nepatrné, resp. bez většího významu.

Druhé upřesnění, které by se mi jevilo jako žádoucí se týká „exploračně komparační metody spočívající ve výzkumu chování vybraných konverzačních nástrojů umělé inteligence v modelových situacích.“ (s. 10) Po úvodním ohlášení této experimentální části autor skutečně přistupuje v kapitole 5.2. k popisu vybraných chatbotů. Z autorovy zprávy o výzkumu čtenář nakonec pochopí, že autor tři vybrané aplikace sám testoval na sobě a ve dvou případech čerpal z publikovaných studií, které se jim věnují. Zdá se mi vhodné, aby autor tuto skutečnost zmínil buď již v kapitole č. 2 anebo na začátku kapitoly 5.2.

Přes výše zmíněné nedostatky jde o práci, která jednoznačně splňuje potřebná kritéria pro diplomovou práci v oboru aplikovaná etika, má zásluhy, že po relativně rozsáhlém výzkumu se zabývá velmi aktuálním a pokud je mi známo, v češtině dosud nezpracovaným tématem, zpracovává jej stručně a systematicky, klade si konkrétní otázky a dospívá k závěrům, které odpovídají stavu studované problematiky.

Otázky k obhajobě: Jak je možné, že účinky užití prostředků umělé inteligence mohou být psychologicky účinné a eticky nesprávné? (viz s. 52)

V Praze, dne 3. ledna 2023,
MUDr. Jan Fošum, Dr. Theol.